

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500241 Arqueologia	FB	1	1

Professor de contacte

Nom: Rafael Mora Torcal

Correu electrònic: Rafael.Mora@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Rafael Mora Torcal

Prerequisits

No hi ha prerequisits oficials

Objectius

L'assignatura forma part de la matèria Història del grau d'Història. Té per objectiu proporcionar un coneixement bàsic dels principals esdeveniments i processos de canvi i continuïtat de la Humanitat en una perspectiva diacrònica, des de la Prehistòria i fins el món actual, integrant els diversos espais geogràfics. De fet, la dimensió espacial d'aquest coneixement històric haurà de ser tan àmplia como sigui possible, doncs contribueix enormement a desenvolupar la capacitat de comprendre la diversitat històrica i cultural. Així mateix, la matèria de Història proporcionarà unes primeres nocions sobre els diversos enfocaments temàtics de la ciència històrica (social, polític, econòmic, de gènere, ideològic, cultural), així com de teoria i metodologia de la Història (debats i perspectives historiogràfiques).

Competències

- Contextualitzar i analitzar processos històrics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i síntesi històrica.
2. Dominar els processos de canvi que es produeixen a la prehistòria.
3. Dominar i identificar la història de l'entorn immediat.
4. Dominar l'estructura diacrònica general del passat.
5. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
6. Interpretar i analitzar les fonts documentals.
7. Interpretar les fonts materials i el registre arqueològic.
8. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
9. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
10. Treballar en equip respectant les diverses opinions.

Continguts

- 1. Com hem d'aproximar-nos a l'estudi dels primers homínids. Homínids i Pànids. Filiació entre Homo, Ximpanzé i Goril·la. Models biogeogràfics, anatomia comparada i biologia molecular.**
- 2. Una adaptació bàsica: la locomoció bípeda. Modificacions anatòmiques que es produeixen. Hipòtesi sobre l'origen del bipedisme: per què i per a què?**
3. Homínids entre 9 i 4 ma. Àfrica de l'Est vs Àfrica del Sud. Sahelanthropus, Orrorin i Ardipithecus.
4. Homínids entre 4 i 2 ma. Australopithecus, Paranthropus i Kenyanthropus.
5. El gènere Homo i els esquemes cladístics que es generen.
- 6. Els primers homínids i el seu comportament: Patrons ecològics, climàtics i culturals.**
- 7. Definint el concepte d'humanitat. Els primers instruments lítics. Cognició, aprenentatge i socialització.**
8. Els primers jaciments arqueològics. Lomekwian i l'Olduvaia: Registre fòssil a Olduvai i West Turkana.
- 9. El comportament socio-econòmic dels primers homínids.**
- 10. El gènere Homo i l'expansió pel Vell Món. Problemàtica taxonòmica: H. Ergaster, H. Antecessor, H. Erectus y H. Heidelbergensis.**
- 11. Homínids fora d'Àfrica. Models de gestió de l'espai i el paper del foc.**
12. Les proves fòssils de les primeres ocupacions al continent euroasiàtic.
- 13. L'Homo Neanderthalensis i la seva anatomia: un exemple d'especialització al medi ambient. Innovacions tecnològiques, estratègies econòmiques i manifestacions simbòliques. La desaparició del Neandertal: hipòtesis i problemàtica.**
- 14. La transició cap a l'Homo sapiens. El model monogenètic i el model multirregional. La genètica en la evolució humana.**
- 15. L'Homo modern. Llegat cultural: art i tecnologia (indústria, enterraments, seriació crono-cultural). Un món complex: organització social i econòmica. Implantació de l'Homo Modern fora d'Àfrica: Europa, Àsia, Oceania i Amèrica.**
- 16. Els últims caçadors: Paleolític Superior Final, Mesolític i Neolític: Ruptura o continuïtat.**
17. La transició a les societats productores. Canvi climàtic, innovacions tecnològiques i transformacions culturals.

En negreta: Temes metodològics

Sense negreta: Temes de contingut històric

Seminaris a l'aula

Metodologia

Activitats dirigides

- Classes teòriques dirigides pel professorat amb suport TIC.
- Sessions de treball en grup i de debats dirigides pel professorat. Valoració i discussió col·lectiva de material textual o audiovisual, Presentacions individuals i/o col·lectives i ronda de valoracions
- Sortides de camp: visites a museus o conjunts arqueològics

Activitats supervisades

- Sessions concertades per resoldre dubtes sobre el desenvolupament de l'assignatura. Assessorament individual o en grups reduïts sobre continguts específics de la matèria.
- Assessorament en grups reduïts per l'elaboració de presentacions i d'exercicis pautats d'aprenentatge

Activitat autònoma

- Estudi personal. Lectura de textos. Recerca d'informació bibliogràfica
- Redacció de treballs. Preparació de presentacions, comentaris orals i debats

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes expositives, seminaris i sortides de camp	40	1,6	1, 2, 5, 7, 10
Tipus: Supervisades			
Tutorització	20	0,8	1, 3, 8, 9, 10
Tipus: Autònomes			
Preparació proves i treballs	75	3	3, 6, 8, 10

Avaluació

Mòduls d'avaluació

Es portarà a terme una avaluació continuada a totes les activitats desenvolupades a l'assignatura. El sistema de avaluació s'organitza en 3 mòduls, cadascun tindrà assignat un pes específic en la qualificació final:

1. Les activitats dirigides s'avaluaran mitjançant el mòdul de proves escrites.
2. Les activitats supervisades s'avaluaran mitjançant el mòdul de presentacions i debats a l'aula.
3. Les activitats autònomes s'avaluaran mitjançant el mòdul de treballs.

Calendari d'avaluació

A l'inici de curs s'informarà a l'alumnat dels continguts concrets dels mòduls d'avaluació i els seus terminis de realització/lliurament.

Requisits per superar l'assignatura

- Assistència al 75% de les sessions.
- Presentació/realització dels mòduls d'avaluació en els terminis establerts.
- Assolir una puntuació mitja dels mòduls d'avaluació de 5 ó més en una escala de 10, sempre i quan s'hagi obtingut una qualificació de 4 o més en una escala de 10 en cadascun d'ells
- Un/a estudiant es considerarà no presentat/da en el cas que no lliuri o es presenti a un o més dels mòduls d'avaluació en els terminis establerts o assisteixi a menys del 75% de les sessions teòriques.

Reavaluació

- Es podran presentar a la reavaluació les/els estudiants que hagin realitzat/presentat els mòduls d'avaluació en els terminis establerts.
- Només serà susceptible de reavaluació el mòdul de proves escrites.

Calendari de reavaluació

Les dates de reavaluació estan fixades per la Facultat de Lletres. Aquestes dates estan publicades a la web

de la facultat al mes de juliol del curs anterior. És responsabilitat de els/les estudiants saber la data que li correspon fer la reavaluació de la seva assignatura. L'última prova de l'avaluació continuada es programarà com a mínim una setmana abans de la data de reavaluació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Proves escrites	50%	5	0,2	1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10
Treballs i presentacions	50%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Bibliografia

ADOVASIO, J.M., SOFFER, O.,PAGE, J.: El sexo invisible. Barcelona 2008.

ARSUAGA, J.L.; MARTINEZ, I.: La especie elegida: La larga marcha de la evolución humana.

ARSUAGA, J. L. El collar del Neandertal: En busca de los primeros pensadores. Ed. Temas de hoy. Madrid 1999.

BERGER, L.R.: HILTON-BARBER, B.: Tras las huellas de Eva. El misterio de los orígenes de la humanidad. Ediciones B. Barcelona 2001.

BINFORD, L.R.: En busca del pasado. Ed. Crítica, Barcelona 1988

BOID, R.; SILK, J.B.: Cómo evolucionan los humanos. Ariel Ciencia. Barcelona 2001.

BURENHULT, G. (Ed.). El amanecer de la humanidad. Los primeros humanos. Ed. Debate- Circulo de Lectores. vol. 1. Barcelona 1994.

BURENHULT, G. (Ed.). Más allá de África. Las primeras migraciones. Ed. Debate-Circulo de Lectores. Vol. 2. Barcelona 1994.

BURENHULT, G. (Ed.). De la Piedra al Bronce. Cazadores, recolectores en Europa, África y Oriente Medio. Ed. Debate-Circulo de Lectores. Vol. 3. Barcelona 1994.

BURENHULT, G. (Ed.). Pueblos de la edad de piedra. Exploradores y agricultores de Asia, América y Pacífico. Ed. Debate-Circulo de Lectores. Vol. 4. Barcelona 1995.

CAMPBELL, B.G.: Humankind emerging. Ed. Harper Collins Publishers. London 1992. 6a edició.

CELA, J.; F. J. AYALA (2001). Senderos de la Evolución Humana. Madrid, Alianza.

COPPENS, Y. Y P. PASCAL, Eds. (2004). Los orígenes de la humanidad Madrid. Espasa.

CHALINE, J. (2002). Un millón de generaciones. Hacia los orígenes de la humanidad. Barcelona, Ediciones Península s.a.

DENNEL, R.: Prehistoria económica de Europa. Ed. Crítica. Barcelona 1987

FULLOLA, J. M^a.; PETIT, M.A.: (Coord.): La puerta del pasado. Ed. Martinez Roca S.A. Barcelona 199.

GAMBLE, C. (2001). Las Sociedades Paleolíticas de Europa. Barcelona, Ariel.

JONES, S.; MARTIN R.; PILBEAM D. (Eds.): Human Evolution. Cambridge Univ. Press. 1992.

KLEIN, R. G.: The Human Career. Chicago, University of Chicago Press. 1999.

LEAKEY, R.E.; LEWIN, R.: Nuestros Orígenes: En busca de lo que nos hace humanos. Ed. Crítica. Serie Mayor. Barcelona 1994.

LEWIN, R.: Evolución Humana. Biblioteca Científica Salvat. Barcelona 1993.

LEWIN, R. y FOLEY . R.: Principles of Human Evolution. Oxford Blackwell. 2004.

REDMAN, CH. L.: Los orígenes de la civilización: Desde los primeros agricultores hasta la sociedad urbana en el Próximo Oriente. Ed. Crítica. Barcelona 1990.

SCHICK, K.; TOTH, N.: Making silent stones speak. Human evolution and the dawn of technology. Ed. Touchstone. 1994

STRINGER, CH.; GAMBLE, CL.: En busca de los Neandertales. Ed. Crítica. Barcelona 1996.

STRINGER, C. Y P. ANDREWS (2005). La evolución humana. Akal

TORRE, I. DE LA: La Arqueología de los Orígenes humanos en África. Madrid, Akal. 2008.